ปรัชญาทางการเมือง

Political Philosophy

ผู้สอน ดร.สัณหณัฐ จักรภัทรวงศ์

- อาจารย์ ดร. สัณหณัฐ จักรภัทรวงศ์
- ส่งงานวิทยาลัยการเมืองและการปกครอง อาคาร 31
- เบอร์ติดต่อ 094-9693945
- E-mail: sunhanat.ja@ssru.ac.th

คำอธิบายรายวิชา

- ความหมายของวิชาปรัชญาการเมืองตลอดจนประเด็นที่สำคัญ ๆ ในปรัชญาการเมือง อะไรคือจุดมุ่งหมายปลายทางของมนุษย์ จุดหมายของรัฐ ความยุติธรรม โดยจะแยกแยะให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างการมองปัญหาและการแก้ปัญหาของปรัชญาการเมือง ความคิดและปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ผลงานของนักปรัชญาตะวันตกและตะวันออก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิชาอื่นๆ ต่อไป

ข้อตกลง	คะแนน
มาเรียน	20
สอบท้ายชั่วโมง	10
รายงานกลุ่ม	10
รายงานเดี่ยว	10
สอบกลางภาค	20
สอบปลายภาค	30

รายงานกลุ่ม

- ให้นักศึกษาทำรายงานเกี่ยวกับประวัติ ผลงานด้านปรัชญาการเมืองของนักปรัชญาการเมืองตะวันตก และตะวันออก แนวคิดที่สำคัญ พร้อมข้อโต้แย้ง พร้อมทั้งนำแนวคิดที่ได้มาอธิบายเหตุการณ์ทางการเมือง มาอย่างละเอียด (กลุ่มละไม่เกิน 3 คน)

- 1.คาร์ล ชมิตต์
- 2. อาเล็ก ซิส เดอทอกเกอวิลล์
- 3. จอห์น รอลส์
- 4. มิเชล ฟูโกต์
- 5. อิมมานูเอล คานท์
- 6. เดอะ เฟดเดอร์ลิส เปเปอร์
- 7. เอ็ดมันด์ เบิรก์
- 8. แอนโตนิโอ กรัมซี
- 9. จอร์จ ดับเบิลยู. เอฟ. เฮเกล
- 10. อาดัม สมิธ
- 11. มองเตสกิเออร์
- 12. ฮูโก โกรเชียส
- 13. แดร์ริดา
- 14. มาร์ติน ไฮเดกเกอร์
- 15. ลีโยตาร์ด
- 16. ขงจื๊อ
- 17. มหาตะมะ คานธี
- 18. เจ.อาร์.อาร์. โทลคีน
- 19. โรเบิร์ต โนซิค
- 20. ฮันนาห์ อาเรนท์

- รายงานเดี่ยว
- ชิ้นที่ 1 ให้นักศึกษาทำรายงาน โดยการนำแนวคิดทฤษฎีการเมืองจาก นักปรัชญาการเมืองที่ได้ศึกษามา พร้อมทั้งยกตัวอย่างเหตุการณ์ทางการเมืองไทย และนำแนวคิดที่ได้มาอธิบายเหตุการณ์ทางการเมืองไทย มาอย่างละเอียด (เขียน ขั้นต่ำ 10 หน้า ลงในกระดาษรายงาน)
- ชิ้นที่ 2 ให้สรุปและจับใจสำคัญความคิดทางการเมืองของนักปรัชญาที่กลุ่มเพื่อนรายงานโดยการเขียน

บทที่ 1

ปรัชญาและทฤษฎีทางการเมืองเบื้องต้น

- **ความนำ**

ลักษณะและขอบเขตของปรัชญา

ถ้าจะพิจารณาความหมายโดยศัพท์ ของคำว่า คำว่า ปรัชญา (มีที่มาจากภาษาสันสกฤต प्रज्ञा ปฺรชฺญา) หมายถึง "ความรอบรู้" (ซึ่งเป็นคำเดียวกันใน ภาษาบาลี คือคำว่า ปัญญา) เป็นศัพท์บัญญัติแทนคำว่า philosophy ในภาษาอังกฤษ (ที่มีรากศัพท์มาจากคำกรีกโบราณ: Φιλοσοφία ฟีโลโซเฟีย) ที่มีความหมายว่า ความรักอันเป็นแรงผลักดันให้แสวงหาความรอบรู้นั้น ส่วนตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้คำจำกัดความว่า วิชาว่าด้วยหลักแห่งความรู้และความจริง

- **ความนำ**

ลักษณะและขอบเขตของปรัชญา

สำหรับคำว่า นักปรัชญา (Philosopher) **พิธากอรัส**เป็นผู้บัญญัติไว้ เมื่อราวปี 570-495 ก่อนค.ศ. โดยเกิดจากการสมาสคำว่า φιλος พีลอส (Philos) แปลว่า ความรัก และ σοφία โซเฟีย (Sophoi) แปลว่าความรู้หรือผู้รอบรู้ เมื่อรวมกันจึงมีความหมายว่า ผู้รักในความรอบรู้ (Lover of Wisdom) หรือ ความปรารถนาจะเข้าถึงความรู้ ซึ่งนักปราชญ์ในยุคนั้นรอบรู้วิทยาการหลายสาขา

จากความหมายข้างต้น เราจะพบว่า ปรัชญา เป็นเรื่องของการใช้ปัญญาเพื่อไตร่ตรองในสิ่งที่ตนสงสัย หรือในสิ่งที่ตนยังคิดว่าเป็นปัญหาอยู่ เพื่อใช้ปัญญาไตร่ตรองถึงคำตอบที่เป็นไปได้

ดังนั้น ปรัชญา จึงเป็นเรื่องของผู้ใช้ปัญญา ผู้ที่ไม่ยอมรับสิ่งใดโดยง่าย และเป็นผู้ที่สงสัยใคร่รู้ตลอดเวลา

ส่วนวิชาปรัชญาก็คือ บันทึกการบุกเบิกสำรวจความลับของจักรวาล

ซึ่งในบางสำนักให้การย่กย่อง **ปรัชญา** ว่าเป็นมารดาแห่งองค์ความรู้ทั้งมวล เนื่องจากนักปรัชญาต้องศึกษาทุกเรื่อง เนื้อหาของปรัชญากินพรมแดนกว้างที่สุดเท่าที่สติปัญญาของมนุษย์จะอำนวย

อาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาเป็นเรื่องของความรู้ ทั้ง**การแสวงหาความรู้** (Seeking Wisdom) และ**ความรู้ที่ค้นพบแล้ว** (Wisdom Sought) ล้วนอยู่ภายในขอบข่ายวิชาปรัชญาทั้งสิ้น ซึ่งในการแสวงหาความรู้ มนุษย์มักจะมีความสงสัยจึงตั้งคำถามและหาคำตอบอย่างมีเหตุผล หรือเรียกสิ่งนี้ว่า **การคิดแบบปรัชญา** (Philosophical Thinking) ส่วนความรู้ที่ค้นพบแล้วเป็นผลสืบเนื่องมาจากการแสวงหา กล่าวคือ มนุษย์ได้ค้นพบคำตอบเกี่ยวกับความจริง ซึ่งเราเรียกว่า ความรู้เชิงปรัชญา (Philosophical Knowledge)

- ภาพเขียนโดย Herrade de landsberg ในศตวรรษที่ 12
- แสดงถึง.....

- **วิวัฒนาการของปรัชญาของมนุษย์ ได้แก่**

1. **ปรัชญาดึกดำบรรพ์** (Primitives) หมายถึง ปรัชญาของมนุษย์ดึกดำบรรพ์ ตั้งแต่เริ่มมีมนุษย์ในโลก ซึ่งคาดว่า**มนุษย์อยู่ในสภาพที่ไร้อารยธรรม** ไม่ว่าจะอยู่มุมใดของโลก คงมีสภาพปัญหาร่วมกัน คือ ปัญหาเรื่องภัยธรรมชาติ เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว น้ำท่วม เป็นต้น และคาดว่าภัยธรรมชาติเกิดจากเทพ หรือเทพเป็นผู้ดลบันดาลให้เกิด มนุษย์จะพ้นภัย ก็ต้องเอาใจเทพ ไม่ว่าจะเป็นการถวายของบูชา เป็นต้น และยังมีความเชื่อโลกมีลักษณะที่ตายตัว “เอกภพ”

- บางแห่งดึกดำบรรพ์สร้างอารยธรรมได้เร็ว ก็พ้นจากสภาพดึกดำบรรพ์เข้าสู่สภาพอารยธรรมได้เร็ว เช่น ชาวอียิปต์ ชาวเมโสโปเตเมีย ชาวอิสราเอล ชาวอินเดีย ชาวจีน ชาวกรีก เป็นต้น

2. **ปรัชญายุคโบราณ** หมายถึงปรัชญาของชนชาติโบราณต่างๆ นับตั้งแต่เริ่มมีหลักฐานบันทึกไว้

3. **ปรัชญายุคกลาง** หมายถึง ปรัชญาของมนุษย์ซึ่งอยู่ในระหว่างปี ค.ศ.529-ปี ค.ศ.1500

4. **ปรัชญายุคใหม่** หมายถึง ค.ศ.1500 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

- **ปรัชญาหรือประวัติศาสตร์ปรัชญาตะวันตก** หมายถึงปรัชญาของชาวยุโรปและชาวอเมริกัน ซึ่งมีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับยุคดังนี้

1. **ปรัชญาดึกดำบรรพ์** หมายถึง ปรัชญาของชาวตะวันตกก่อนเริ่มมีอารยธรรมโบราณ ซึ่งคาดว่าปัญหาสำคัญของยุคนี้ คือ ปัญหาเรื่องภัยธรรมชาติเหมือนที่อื่นๆ
2. **ปรัชญากรีกโบราณ** หมายถึง ปรัชญาของชาวตะวันตกที่เริ่มโดยชาวกรีก ซึ่งได้ชื่อว่า**พัฒนาอารยธรรมตะวันตกขึ้นเป็นครั้งแรก** โดยแบ่งเป็น 3 สมัย ดังนี้

- **สมัยเริ่มต้น**
- **ทาเลส** (thales) ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของปรัชญาชาวตะวันตกและเป็นผู้เริ่มปรัชญากรีกโบราณไว้ ปัญหาที่ทาเลสตริตรองต่างไปจากปัญหาของปรัชญาดึกดำบรรพ์ ปัญหาคือ**มนุษย์สามารถอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติโดยไม่ต้องอ้างเทพเจ้า** เพราะเอกภาพมีกฎเกณฑ์ตายตัวของมัน สิ่งต่างๆมีวิวัฒนาการมาจากสารเบื้องต้นเดียวกัน คือ น้ำ นั่นหมายความว่า น้ำนั่นเองได้วิวัฒนาการหรือเปลี่ยนแปลงตนเองตามกฎเกณฑ์ออกมาเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ นักปรัชญากลุ่มนี้ได้แก่ อแนกซิมซานเดอร์ อแนกซิมาเนส เฮราคลิตัส อแนกซากอรัส เป็นต้น

- **สมัยรุ่งเรือง**
- **ยุคสมัยรุ่งเรือง ได้แก่ ปรัชญาของปราชญ์คนสำคัญของกรีกโบราณ** คือ โสกราตีส (Socrates) เปลโต (Plato) และอริสโตเติ้ล (Aristotle) ปัญหาสำคัญของนักปรัชญากรีกสมัยรุ่งเรืองก็คือ ปัญหาเรื่องสมรรถภาพหรือความสามารถของมนุษย์ที่จะรู้ ปัญหาดังกล่าวคือ มนุษย์มีความสามารถพอที่จะรู้ความเป็นจริงได้หรือไม่ ถ้ามีสิ่งที่เป็นจริง หรือสิ่งที่จริงที่สุดมีอยู่จริง มนุษย์สามารถพอหรือไม่ที่จะรู้จักสิ่งนี้

- **สมัยเสื่อม** หมายถึง ปรัชญากรีกยุคหลังอริสโตเติ้ล (Aristotle) ซึ่งเป็นเวลาในช่วงสมัยของการขยายตัวของมหาอาณาจักรโรมัน ซึ่งโรมันให้เสรีภาพในการเผยแพร่ศาสนา ดังนั้นผู้นับถือศาสนาที่เคยเรียนรู้ปรัชญากรีกมาก่อน จึงพยายามใช้ปรัชญากรีกสนับสนุนความเชื่อทางศาสนาของตน
- ผู้ริเริ่มปัญหานี้ คือพวกโซฟิสต์ (Sophists) กล่าวคือนักปรัชญาแต่ละคนตอบไปตามความคิดเห็นของตนเท่านั้น สาวกโสกราตีส เพลโต้ อริสโตเติ้ล เชื่อว่ามนุษย์มีสมรรถภาพพอที่จะรู้ความเป็นจริงได้

สาขาต่างๆ ของปรัชญา

ปรัชญา (**Philosophy**) คือ องค์ความรู้ที่มุ่งศึกษาถึงสิ่งที่เป็นธรรมชาติหรือสิ่งที่เป็นพื้นฐานของสิ่งต่างๆ โดย “ปรัชญา” ได้แบ่งสาขาย่อยออกเป็น **4** สาขา ได้แก่

- อภิปรัชญา (**Metaphysics**) มุ่งศึกษาถึงแก่นแท้หรือความเป็นจริงสูงสุดของสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ เช่นคำถามที่ว่า ความจริงแท้มีอยู่จริงหรือไม่ สิ่งที่เป็นแก่นสารของสิ่งต่างๆ ในโลกนี้มาจากอะไร เป็นต้น

สาขาต่างๆ ของปรัชญา

- ญาณวิทยา (**Epistemology**) บางครั้งเรียกว่า ทฤษฎีความรู้ (**Theory of Knowledge**) มุ่งศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับว่ามนุษย์รู้สิ่งต่างๆได้อย่างไร เช่น การใช้ประสาทสัมผัส การอนุมาน เป็นต้น

- สุนทรียศาสตร์ (**Aesthetics**) มุ่งหาคำตอบในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวกับความงาม คำถามที่มักถามกันในสาขาของปรัชญานี้ ได้แก่ ความงามคืออะไร ความไพเราะคืออะไร สิ่งที่เรียกว่าความงามนั้นมีความงามในตนเอง หรือมนุษย์ให้ค่ามัน

สาขาต่างๆ ของปรัชญา

- จริยศาสตร์ (**Ethics**) มุ่งศึกษาถึงสิ่งที่ควรจะเป็น ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์ที่ควรจะเป็น กล่าวคือ อะไรคือสิ่งที่ควรกระทำ อะไรคือสิ่งผิด อะไรคือสิ่งถูก ยกตัวอย่าง เช่น การโกหกเป็นสิ่งที่ผิดหรือไม่ หรือว่าผิดในบางกรณี โกหกสีขาว ถูกต้องหรือไม่ เป็นต้น อย่างไรก็ดีจริยศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับ ศีลธรรม (**Morality**) ที่หมายถึง พฤติกรรม ลักษณะการกระทำ หรือพฤติกรรมที่เหมาะสม

สาขาของปรัชญาการเมือง

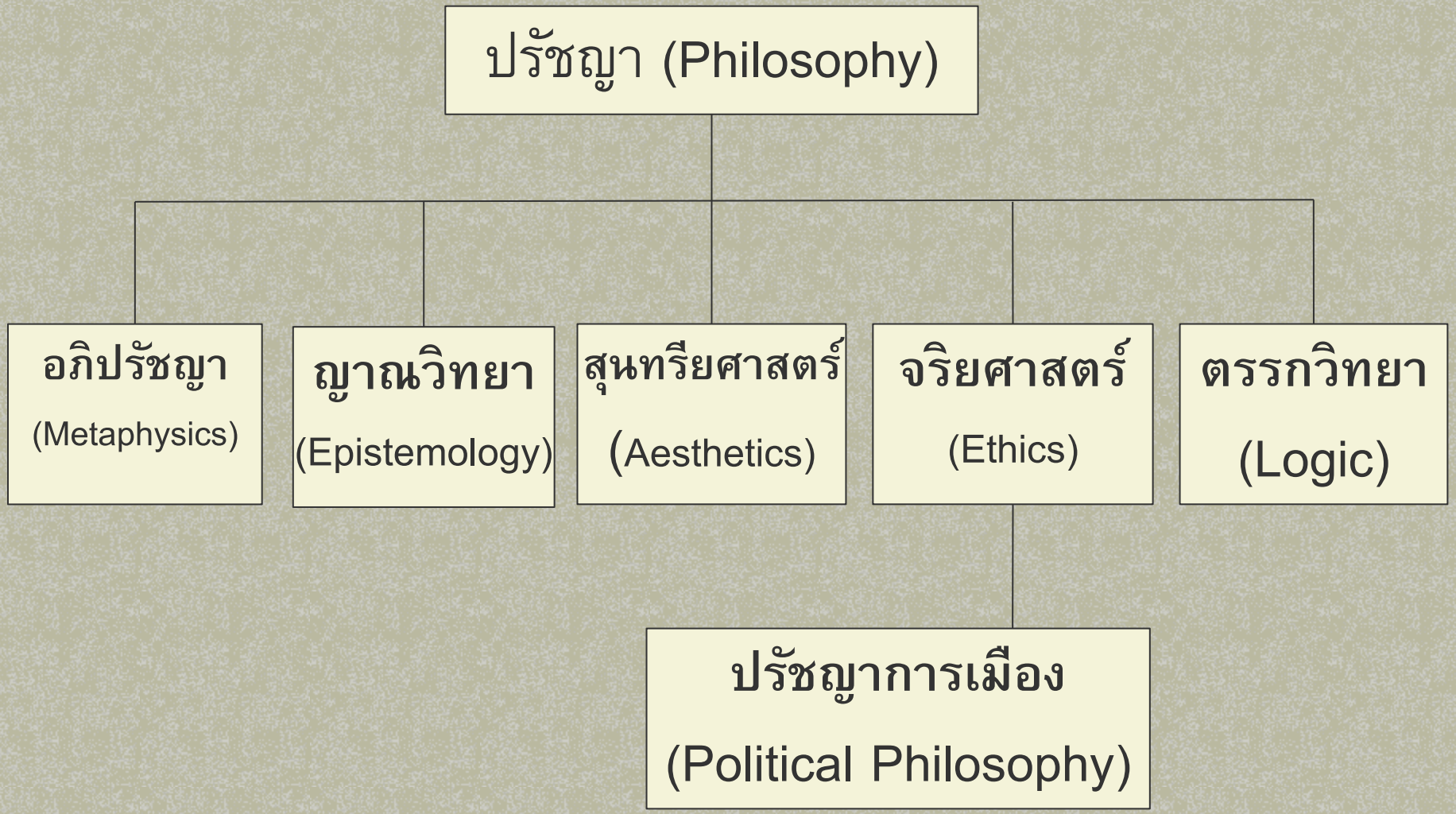

ดังนั้น คำว่า ปรัชญาการเมือง จึงมาจากการนำคำว่า ปรัชญา+การเมือง มีความหมายว่า องค์ความรู้หนึ่งที่มุ่งศึกษาถึงสิ่งที่เป็นพื้นฐานในทางการเมือง หรือเรื่องราวสาธารณะ หรือเรื่องราวเกี่ยวกับทุกคน โดยมีคำถาม เช่น สังคมการเมืองหรือรัฐคืออะไร เราจำเป็นต้องอยู่ในสังคมการเมืองหรือรัฐหรือไม่ ผู้ปกครองที่ดีควรเป็นอย่างไร

* Politics (Politika) = Polis

ส่วนคำว่า ทฤษฎีการเมืองมีต้นกำเนิดมาจากการที่มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความคิด รู้จักแก้ไขเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม (เพื่อให้) การดำรงชีวิตของมนุษย์ มีความสุข และความสะดวกสบาย สถาบันทางสังคมกำเนิดขึ้นมาตามธรรมชาติ สัญชาตญาณของมนุษย์ อันได้แก่ ครอบครัว รัฐ กฎหมาย ศาสนา ฯลฯ

2) ความหมายและลักษณะของทฤษฎีการเมือง

2.1 ทฤษฎีการเมือง (political theory)

เป็นสาขาหนึ่งของรัฐศาสตร์ และถือเป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญาด้วย ในการศึกษาทฤษฎีการเมืองนั้นมีศัพท์เฉพาะหลายคำที่เกี่ยวข้องและควรที่จะทราบความหมาย ศัพท์เหล่านี้ ได้แก่ ความคิดทางการเมือง ปรัชญาการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง สังคมการเมืองและลัทธิทางการเมือง

ความคิดทางการเมือง (political thought)

หมายถึง **ความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องการเมืองอย่างกว้างๆ ที่เป็นเสมือนยาหม้อใหญ่ที่รวมหลายอย่างเข้าด้วยกัน** ซึ่งมีแนวโน้มเป็นไปทางพรรณนา (descriptive) ว่ามีความคิดเช่นใด อย่างไร

ปรัชญาการเมือง (political philosophy) เป็นการศึกษาการเมืองในระดับที่ลึกซึ้ง และเกี่ยวโยงกับวิชาอื่นด้วย **มักเน้นหลักจริยธรรม**ที่เป็นเสมือนหลักการหรือเหตุผลที่ถูกต้องและมีคุณธรรม

อุดมการณ์ทางการเมือง (**political Ideology**)

มักใช้ในรูปของความคิด ความเชื่อ ในระดับที่ไม่ลึกซึ้ง เน้นความเชื่อศรัทธามากกว่าเหตุผล แต่มีเหตุผลและมักเป็นพลังผลักดันให้เกิดการกระทำ หรือความเคลื่อนไหวทางการเมือง

สังกัปทางการเมือง (political concept)

หมายถึง**ความคิดหรือทรรศนะเกี่ยวกับศัพท์เชิงนามธรรมทางการเมือง** เช่น ความยุติธรรม จุดมุ่งหมายแห่งรัฐ ผู้ปกครองที่ดี เสรีภาพ ความมั่นคงแห่งรัฐ เป็นต้น

ลัทธิทางการเมือง (political lsm)

ได้แก่ **หลักการทางการเมืองซึ่งมีลักษณะผสมผสานจากความคิดหรือทฤษฎีของเมธี** ประกอบกันเป็นแนวคิดเกี่ยวกับระบบการเมือง ชี้แนะจัดวางอำนาจ โครงสร้างทางการเมือง ความเกี่ยวพันระหว่างขององค์กรที่ใช้อำนาจกับบุคคล

ทฤษฎีการเมือง

ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะให้ความหมายในทรรศนะแบบศาสตร์มากขึ้น ดังนั้น

ยอร์ช แคทแท็บ ให้ความหมายว่า เป็นข้อเขียนที่เสนอทรรศนะหรือแนวคิดที่คิดว่าดี และถูกต้องเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างทางการเมือง

รอเบอร์ต อี เบอร์ฟี่ ให้ทรรศนะว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์หรือปรัชญาการปกครอง

เอ็ดเวอร์ด สมิธ กล่าวว่า เป็นส่วนทั้งหมดของคำสอน (Doctrine) ที่เกี่ยวกับการกำเนิด, รูปแบบพฤติกรรม และจุดมุ่งหมายของรัฐ

ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีการเมืองกับปรัชญาการเมือง

ข้อแตกต่างคือ

ปรัชญาการเมือง มีขอบเขตกว้างกว่าทฤษฎี และปรัชญาจะมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ของทางการเมือง

ส่วน**ทฤษฎีการเมือง** จะมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ หรือหลักการขบวนการ และหลักการของปรัชญาจะเน้นทางจริยธรรม ส่วนทฤษฎีอาจจะไม่พิจารณาจริยธรรมก็ได้

ตัวอย่าง การศึกษาทางทฤษฎีการเมืองที่เน้นเฉพาะเรื่อง

เช่น ในทางรัฐศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองในระบบพหุพรรคหรือระบบหลายพรรค มีแนวโน้มจะวิวัฒนาการกลายมาเป็นระบบสองพรรค

ในระดับปรัชญา อาจกล่าวว่าหลังจากพิจารณาหลายๆ ศาสตร์แล้วมีแนวโน้มเข้าสู่ระบบทวิภาวะ (Binary system)

เช่น ระบบครอบครัว ก็มีสามีและภรรยา ระบบการศึกษา ครูกับศิษย์ ระบบศาสนาและจริยธรรม ก็มีความดีกับความชั่ว เป็นต้น

ทฤษฎีการเมืองแตกต่างจากอุดมการณ์ทางการเมือง

กล่าวคือทฤษฎีการเมืองมีความลึกซึ้งกว่า เพราะอุดมการณ์การเมืองเป็นเพียงความเชื่อ ความศรัทธา โดยไม่เน้นหลักเหตุผลประกอบ ส่วนอุดมการณ์อาจเรียกเป็น “**ทฤษฎีแบบชาวบ้าน**” คือไม่ลึกซึ้งมากนัก ตัวอย่างเช่น การรู้จักประชาธิปไตยนี้เป็นแบบท่องจำโดยไม่ทราบว่าประชาธิปไตยเป็นการวิเคราะห์ในแง่ของสิทธิโดยธรรมชาติ, สัญญาประชาคม , การปกครองโดยกฎหมาย เสรีภาพ เป็นต้น

ทฤษฎีการเมืองกับลัทธิการเมือง

ลัทธิ มักจะเกิดขึ้นจากการผสมผสานทฤษฎีการเมืองหลายทฤษฎี โดยนำบางส่วนมาผสมกลมกลืนสอดคล้องกับความต้องการที่จะใช้

เช่น ลัทธิคอมมิวนิสต์ ก็คือ การรวมเอาบางส่วนของทฤษฎีการเมืองของคาร์ล มารกซ์ กับ เลนิน มาผสมกันเข้า

จุดหมายปลายทาง (end)

ทฤษฎีการเมืองทั้งหลายมีความคล้ายคลึงกัน คือ การใฝ่หา “ **สัมมาร่วม**” (common good) เป็นการสร้างสรรค์ให้สังคมมีความสุข การดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินทางการเมืองที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

คุณค่าและประโยชน์ของทฤษฎีการเมือง

1) ช่วยให้มีการทำความเข้าใจทางประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลง , ความคิดทางการเมือง,การเคลื่อนไหวการเมือง

2) ช่วยให้เข้าใจคำศัพท์ที่ถูกต้องทางการเมือง เช่น เสรีภาพ, ประชาธิปไตย เป็นต้น

3) ความรู้ความคิดตามภาพของแห่งอดีต มีส่วนช่วยให้เข้าใจการเมืองในสมัยปัจจุบัน

4) ช่วยให้มีความเข้าใจในนโยบายและการปรับปรุงโครงร่างทางการปกครอง

5) เปรียบเหมือนเป็นตัวแทนแสดงให้เห็นถึงความรุ่งโรจน์ทางปัญญา

ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการเมือง

1) ความสัมพันธ์ที่ยึดหลักเหตุผลนิยม กับความสัมพันธ์ที่ยึดหลักสสารกับวัตถุนิยม

2) การศึกษาความคิดของมนุษย์จำเป็นต้องศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมของความคิด ความจริงแล้วจากสภาพแวดล้อมได้หล่อหลอมหรือมีอิทธิพลต่อความคิดของมนุษย์อยู่ไม่น้อย

3) หลักของเหตุผลหรือทรรศนะในเรื่องกิจกรรมการเมือง ซึ่งขัดเกลาให้ชัดแจ้งโดยปรัชญาเมธีทางการเมืองที่สร้างสถาบันการเมืองขึ้นมา

4) **กลุ่มสสาร** มีความเชื่อว่า สถาบันการเมืองล้วนแต่เป็นผลมาจากบทบาทของประโยชน์ทางวัตถุหรือเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ของวัตถุทั้งหลาย คือ สภาพทางสังคม รายได้ ทรัพย์สมบัติ เป็นต้น

5) **ข้อโต้แย้ง** เช่น ทำไมชนชั้นเดียวกันที่มีสถานะทางสังคมเดียวกัน จึงมีแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองไม่เหมือนกัน

คำถามท้ายบทที่ 1

จงอธิบายความหมายของคำดังต่อไปนี้

- ปรัชญา
- ความคิดทางการเมือง
- ปรัชญาการเมือง
- อุดมการณ์ทางการเมือง
-สังกัปทางการเมือง
-และลัทธิทางการเมือง